

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

26. oktoober 1983*

[...]

Kohtuasi 297/82,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Østre Landsret'i (neljas koda) eelotsusetaotlus nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

De samvirkende danske Landboforeninger (Taani põllumajandustootjate ühenduste liit),

hageja,

ja

Taani rahandusministeerium,

kostja,

eelotsuse tegemiseks EMÜ asutamislepingu II jaotise (Põllumajandus), eriti artiklite 39 ja 40 ja asutamislepingu alusel vastu võetud meetmete tõlgendamise kohta, et otsustada, kas Loven om Grundskyld til Staten af Landbrugsejendomme (põllumajanduslikelt kinnistutelt riigile makstava maamaksu seadus) on kooskõlas ühenduse õigusega,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: president Y. Galmot, kohtunikud Mackenzie Stuart, O. Due, U. Everling ja C. Kakouris,

kohtujurist: P. VerLoren van Themaat,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

* Kohtumenetluse keel: taani.

Põhjendused

1. Oma 19. novembri 1982. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 24. novembril 1982, esitas Østre Landsret EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel eelotsuse küsimuse ühenduse õiguse tõlgendamise kohta, mis võimaldaks anda hinnangut, kas Taanis rakendatud maksumeede, millega kohalikule omavalitsusele makstavat maamaksu tõsteti ajutiselt riigile makstava lisa võrra, on ühenduse õigusega kooskõlas.
2. Kõnealune maksumeede võeti vastu järgmistel asjaoludel: 1979. aasta lõpul võttis Taani valitsus vastu majandusprogrammi, mis nägi ette kõikide ühiskonnasektorite sissetuleku kasvu aeglustamise, et vähendada negatiivset maksebilanssi ja parandada tööhõivet, ja kehtestada selle abil elanikkonnale õiglaselt jagatud maksukoormus. Kuna Taani krooni devalveerimisel oli selles plaanis oluline osa, viidi devalveerimine läbi 30. novembril 1979. aastal määraga 4,76% teiste Euroopa rahasüsteemi valuutade suhtes. Siiski, Taani valitsus soovis, et Taani krooni keskkurss vastaks põllumajanduslikule ümberarvestuskursile suhtes eküüga, et vältida kursikompensatsiooni sissetoomist. Seega, 3. detsembril 1979. aastal devalveeris nõukogu Taani valitsuse palvel Taani krooni tasakaalustuskursi põllumajandussektoris 4,63% võrra eküü suhtes (nõukogu määrus nr 2717/79, EÜT L 309, lk 1).
3. Devalveerimise tulemusel Taani kroonides väljendatud põllumajandushinnad tõusid, mis tavalistes tingimustes oleks tähendanud olulist sissetuleku suurenemist Taani põllumajanduses. Selle sissetuleku suurenemise, mida loeti ülalnimetatud programmi sätetega vastuolus olevaks, tasakaalustamiseks esitas Taani valitsus 4. detsembril 1979. aastal põllumajanduslike kinnistutega seotud maamaksu seaduseelnõu. Seadus võeti Folketingi (Taani parlament) poolt vastu 21. detsembril 1979. aastal, kinnitati 28. detsembril 1979 ja kuulutati välja seadusena nr 541.
4. See maks, mida rakendati ainult 1980. aastal, kehtestati kinnistu väärtuse alusel, mis määrati kindlaks, hinnates maa kaubanduslikku väärtust, võtmata arvesse tegelikult saadud põllumajandustoodete hulka ja olemust.
5. De samvirkende danske Landboforeninger (Taani põllumajandustootjate ühenduste liit), mis esindas kolme maksu kehtivust vaidlustanud maaomanikku, esitas hagi Østre Landsret'i, väites, et maamaksuseadus seoses põllumajandusmaaga tuleb lugeda vastuolus olevaks EMÜ asutamislepingu eesmärgi ja rakendustingimustega ning üldise põllumajanduspoliitikaga, niivõrd kuivõrd selle eemärgiks ja tulemuseks oli Euroopa Ühenduse kehtestatud meetmete neutraliseerimine ja devalveerimise eesmärgi — Taani põllumajandustulu suurendamine — nurjamine.
6. Østre Landsret peatas menetluse ja otsustas esitada Euroopa Kohtule eelotsuse tegemiseks järgmise küsimuse:
„Kas EMÜ asutamislepingut, täpsemalt teise osa II jaotist, „Põllumajandus“, eriti selle artikleid 39 ja 40 ja asutamislepingu alusel vastuvõetud meetmeid, tuleb tõlgendada nii, et need takistavad liikmesriigil ajutiselt tõstmast makse põllumajanduslike kinnistute väärtuse alusel, kui see meede on otseselt seotud nõukogu poolt läbi viidud liikmesriigi „roheline valuuta“ devalveerimisega, ja kui maksude tõstmise eesmärk on kanda suur osa saadud tulust, mis põllumajandustootjad devalveerimise tulemusel saavad, üle riigikassase seoses üldise majandusplaani, mis mõjutab enamust elanikkonna sektoreid?“
7. Eelotsusetaotlusest ilmneb, et maksudest saadud tulu maksti riigikassasse, ilma et selle kasutamiseks oleks määratud mingit kindlat otstarvet ja mõlemad pooled nõustuvad, et kõnealune

maks ei mõjutanud hinnamoodustamist, kaupade vaba liikumist või turul saada olevate toodete hulka ning et sellel ei olnud tollimaksuga või sellega samaväärset mõju omava maksuga sarnast mõju. Sellest tulenevalt tuleb kõnealuse maksumeetme vastavust ühenduse õigusega hinnata ainult asutamislepingu artiklite 39 ja 40 ja ühist turukorraldust juhtivate üldiste põhimõtete põhjal.

8. Ehkki põhikohtuasja pooled on erinevatel seisukohtadel selles, mis on need konkreetsed põhjused, miks Taani valitsus võttis kõnealuse maksumeetme kasutusele, nõustuvad mõlemad, et see oli osa sisetuleku poliitikast, mille eesmärk oli jagada maksukoormus erinevate töötavate elanikkonnakihtide vahel. Nagu Taani, Prantsuse ja Itaalia valitsused ning komisjon õigesti väidavad ja nagu lisaks on Euroopa Kohus sedastanud oma 10. märtsi 1981. aasta otsusega liidetud kohtuasjades 36/80 ja 71/80: Irish Creamery Milk Suppliers Association jt (EKL 1981, lk 735), pole miski ühises turukorralduses põhimõttelises vastuolus sellise siseriikliku poliitikaga. Vastavalt asutamislepingu artikli 39 lõike 2 punktile c tuleb ühise põllumajanduspoliitika loomisel arvesse võtta “tõsiasi, et liikmesriikides kujutab põllumajandus endast kogu rahvamajandusega tihedalt seotud sektorit“, seega polnud ühise põllumajanduspoliitika eesmärk kaitsta põllumajandusega seotud isikuid siseriikliku sisetulekupoliitika eest. Veelgi enam, ühise turukorralduse raames ühiste hindade fikseerimine ei taga põllumajandustootjatele puhashinna saamist sõltumata siseriiklike ametiasutuste poolt kehtestatud maksudest, ja artikli 39 lõike 1 punkti b sõnastus näitab, et põllumajanduses töötavate isikute isikutulu suurenemine toimub eelkõige punktis a kirjeldatud struktuurmeetmete tõttu.

9. Põhikohtuasja kostja väidab siiski, et need konkreetsed asjaolud, millega seoses kõnealune siseriiklik meede vastu võeti, muudavad selle ühenduse õigusega vastuolus olevaks. Seadusega nr 541 kehtestatud maksu eesmärk Taani talunike sisetuleku piiramisel oli neutraliseerida sellega ühenduse meetme, antud juhul nõukogu 3. detsembri 1979. aasta määruse, mõju, mis devalveeris suhtes eküüga Taani krooni, et suurendada nende samade talunike sisetulekut. Seega, Taani parlament kasutas õigusvastaselt ühenduse ametivõimudele üleantud pädevust.

10. Selle väitega ei saa nõustuda. Nõukogu 3. detsembri 1979. aasta määruse preambulist ilmneb, et see võeti vastu mitte selleks, et tagada suuremat puhastulu Taani talunikele, vaid ainult selleks, et vältida Taanis kursikompensatsiooni sisseviimist. Seda eesmärki ei mõjutanud mingil viisil vaidlustatud maamaksu kehtestamine. Veelgi enam, nagu komisjon õigesti märgib, nõukogu määruse mõju ei saanud tõeliselt neutraliseerida, välja arvatud juhul, kui selle määruse tõttu toimunud Taani kroonides väljendatud põllumajandushindade tõusu poleks suudetud saavutada. Seadusega nr 541 kehtestatud maamaksul ei olnud ilmselgelt sellist mõju: selle ainus eesmärk oli neelata osa põllumajandustootjate toodete müügist saadud tuludest, pärast seda, kui pakkumine ja nõudlus ning ühise hinna süsteem olid oma tavalist mõju avaldanud.

11. Siiski oleks meetmed, millega rakendati muuhulgas ka põllumajandustootjaid hõlmavat siseriiklikku tulupoliitikat, vastuolus asutamislepinguga ja ühise turukorralduse reeglitega, kui need meetmed takistaksid ühise turukorralduse eesmärkide saavutamiseks rakendatavate mehhanismide toimimist. Seoses nende reeglitega on kõnealuse maamaksu tegelik probleem seega see, et kas maamaksul oli selline mõju.

12. Nagu kohus oma 10. märtsi 1981. aasta otsusega ülalpool viidatud kohtuasjas sedastas, on siseriikliku kohtu pädevuses otsustada, kas hinnangu saamiseks esitatud maksul on tegelikult selline mõju, mis takistab ühise turukorralduse loodud mehhanismide töötamist. Siseriiklikus kohtus selles osas tehtava otsuse jaoks on siiski võimalik kindlaks määrata teatud ühenduse õiguse iseloomulikud omadused ja tuletada teatud hindamiskriteeriume.

13. Ühise turukorralduse mehhanismide põhiline eesmärk on saavutada tootmis- ja

hulгимүүгийетapis hinnatasemed, mis võtavad asjaga seotud sektoris arvesse nii ühenduse tootmishuvid tervikuna kui ka tarbijate huvid, ning mis tagavad turu varustamise, julgustamata ületootmist.

14. Neid eesmärke võivad ohustada esiteks siseriiklikud maksumeetmed, mis avaldavad – isegi kui nad teevad seda tahtmatult – märgatavat mõju turuhindade tasemele. Siiski, sellise hinnakujundamise mõjutamise risk on väiksem, kui tegu pole põllumajandusliku tootmise maksustamisega, vaid maamaksuga, mis kehtestatakse põllumajandusmaadele tervikuna ja mille määr kehtestatakse võtmata arvesse tegelikult saadud põllumajandustoodete kogust või olemust.

15. Teiseks, nagu hagejad põhikohtuasja kohtuvaidluses väitsid ja nagu komisjon tunnistas, tuleb märkida, et maksumeetmed, mis avaldavad otseselt või kaudselt märgatavat mõju põllumajandusettevõtete struktuurile ja selle tulemusel põllumajandusturul pakutavate toodete omadustele ja kogustele, võivad samuti ohustada ühise turukorralduse eesmärke.

16. Selles suhtes on selge, et sellise mõju oht põllumajandusliku tootmise struktuurile sõltub eriti järgnevatest asjaoludest: maksumäärast, kas tegu on ajutise või alalise maksuga, kas see mõjutab kõiki põllumajanduslike kinnistuid, kas maksumäära ja iga tootja tulu vahel on otsene seos ja kas maksust saadud tulule oli määratud kindel otstarve ning kui jah, siis milline see oli.

17. Nendel põhjustel tuleb küsimusele vastata järgnevalt:

Enamikku elanikkonnakihtidest mõjutava üldise majandusprogrammi raames põllumajanduslike kinnistute maamaksu ajutine tõstmine, mille eesmärk on määrata märkimisväärne osa üldise põllumajanduspoliitika käigus rakendatud vahetuskursi muudatuse tulemusel suurenenud põllumajanduslikust tulust riigikassasse, ei ole iseenesest vastuolus ei EMÜ asutamislepingu põllumajanduspoliitika alaste sätete ega ühise turukorralduse sätetega, isegi kui maksu sisseviimine on tihedalt seotud selle vahetuskursi muutumisega.

Selline vastuolu tekib aga juhul, kui kõnealuse maamaksu tõstmisel on, kas siis mõju tõttu hinnamoodustamisele või võimalike muudatuste põhjustamise tõttu põllumajandusettevõtete struktuuris, ühise turukorralduse osana olevate mehhanismide toimimist takistav mõju.

Siseriiklike kohtute pädevuses on otsustada, kas ja mil määral uurimiseks esitatud maksul selline mõju oli.

Kohtukulud

Euroopa Kohtule märkusi esitanud Prantsusmaa ja Itaalia valitsuse ning Euroopa Ühenduse Komisjoni kohtukulud ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

vastates küsimusele, mille talle oma 19. novembri 1982. aasta määrusega esitas Østre Landsret, otsustab:

- 1. Enamikku elanikkonnakihtidest mõjutava üldise majandusprogrammi raames põllumajanduslike kinnistute maamaksu ajutine tõstmine, mille eesmärk on määrata märkimisväärne osa üldise põllumajanduspoliitika käigus rakendatud vahetuskursi muudatuse tulemusel suurenenud põllumajanduslikust tulust riigikassasse, ei ole isenesest vastuolus ei EMÜ asutamislepingu põllumajanduspoliitika sätete ega ühise turukorralduse sätetega, isegi kui maksu sisseviimine on tihedalt seotud selle vahetuskursi muutumisega.**
- 2. Selline vastuolu tekib aga juhul, kui kõnealuse maamaksu tõstmisel on, kas siis mõju tõttu hinnamoodustamisele või võimalike muudatuste põhjustamise tõttu põllumajandusettevõtete struktuuris, ühise turukorralduse osana olevate mehhanismide toimimist takistav mõju.**
- 3. Siseriiklike kohtute pädevuses on otsustada, kas ja mil määral uurimiseks esitatud maksul selline mõju oli.**

Galmot

Mackenzie Stuart

Due

Everling

Kakouris

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 26. oktoobril 1983 Luxembourgis.

Kohtusekretär
(vanemametnik)
H.A. Rühl

President (viies koda)

Y. Galmot